

Tantárgy neve/kódja:	Erőszak és emlékezet az 1945 utáni magyar történelemben BTR-DK-9xx
Tárgyfelelős:	Doktori programvezető
Tantárgy oktatója:	Szelke-Tulipán Éva PhD óraadó
Kreditszám:	10
Óratípus:	gyakorlat
A tantárgy céljának rövid ismertetése:	A kurzus bevezetést nyújt az 1945 utáni magyarországi erőszak és a kulturális emlékezet kutatás elméleti és módszertani kérdéseibe. A tantárgy segíti a doktori hallgatókat, hogy képesek legyenek a traumatikus múlt levéltári iratait, szóbeli visszaemlékezéseit és vizuális forrásait önállóan elemezni, a hazai eseményeket pedig elhelyezni a nemzetközi szakirodalmi kontextusban
Elsajátítandó elméleti ismeretanyag:	<p><i>Őszi félév</i></p> <p>1. Kulturális emlékezet és kollektív felejtés A kurzus elméleti alapozása a közösségek műtfeldolgozási mechanizmusait vizsgálja. Elemzi, hogyan rögzülnek a traumák a kulturális emlékezetben, és milyen szerepet játszik a hatalom a kollektív felejtés kikényszerítésében.</p> <p>2. Az erőszak tipológiái, rítusai és hosszú távú trendjei Ez a téma az erőszak mint összetett társadalmi jelenség elméleti megközelítésével foglalkozik. Elkülöníti a nyílt, a strukturális és a kulturális erőszakformákat a 20. századi történelemben. Bemutatja az atrocitások szimbolikus és rituális jellegét, valamint globális trendjeit.</p> <p>3. Vizuális források a traumatikus múlt kutatásában A képi források forrásértékével és kritikai elemzésével foglalkozó módszertani megközelítés azt vizsgálja, hogyan válnak a fotók a politikai ellenőrzés vagy a kollektív emlékezet eszközeivé.</p> <p><i>Tavaszi félév</i></p> <p>4. Oral history, narratív forráskritika és mikrotörténeti megközelítések Az egyéni élettörténetek és a szóbeli visszaemlékezések használatának lehetőségei és korlátai a történeti kutatásokban. Ezek segítségével a vizsgálódása fókusz a nagypolitikáról a helyi közösségek és a személyes elbeszélések szintjére helyeződik át, amely segíthet a hivatalos narratívák mögött meghúzódó elfojtott emlékezet felszínre hozatalában.</p> <p>5. Lokális konfliktusok és a mikroerőszak dinamikája A helyi közösségek, falvak és városi mikrokörnyezetek belső feszültségeinek és az ott felszínre törő erőszak tudományos igényű elemzése. Annak vizsgálata, hogyan fordítja egymás ellen a diktatúra vagy a hirtelen krízishelyzet a szomszédokat és a különböző társadalmi csoportokat. Kiemelten foglalkozik a lokális atrocitásokkal, a kisközösségi ellenállás formáival, valamint az 1956-ban megjelenő erőszak mikrotörténeti vetületeivel.</p> <p>6. Emlékhelyek, térhasználat és a traumatikus múlt reprezentációja A szimbolikus térfoglalás és a múlt politikai-kulturális kisajátításának vizsgálata városi környezetben. Elemzi a kollektív erőszak és a fizikai térhasználat összefüggéseit, valamint az emlékhelyek szándékos átrendezését. Kiemelten foglalkozik a fegyveres konfliktusok és ostromok térbeli emlékezetével.</p>

Elsajátítandó gyakorlati ismeretanyag:	<p>Őszi félév (1–3. témakörök)</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Szakirodalmi szemináriumok</i>: Az emlékezetelméleti alpművek és az erőszak-tipológiák (Assmann, Connerton, Galtung) közös olvasása, szövegelemzése és megvitatása. • <i>Vizuális forráskritika</i>: Megtorlási és titkosszolgálati fotók, propagandaanyagok és képi dokumentumok önálló kvalitatív elemzése. • <i>Prezentáció</i>: Egy választott nemzetközi elméleti szöveg vagy vizuális forráscsoport kritikai bemutatása és megvédése PPT segítségével. • <i>Tanulmányírás</i>: A félév végén egy rövidebb elméleti vagy módszertani fókuszú forráskritikai résztanulmány elkészítése. <p>Tavaszi félév (4–6. témakörök)</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Módszertani szövegfeldolgozás</i>: Az oral history, a narratív interjúelemzés és a mikrotörténetírás módszertani szakirodalmának közös feldolgozása. • <i>Esettanulmányok elemzése</i>: Lokális és városi konfliktusok (pl. 1956-os Köztársaság téri események) és a kisközösségi ellenállás levéltári forrásainak gyakorlati vizsgálata. • <i>Kutatási prezentáció</i>: Az önálló forráskutatási és mikrotörténeti eredmények szakmai bemutatása és megvitatása a csoport előtt. • <i>Zárótanulmány</i>: A félév végén egy 10 000–20 000 karakter terjedelmű, önálló kutatásra épülő, tudományos igényű házi dolgozat megírása és leadása. 		
A 2-4 legfontosabb kötelező irodalom felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)	<ul style="list-style-type: none"> • Edwards, Louise - Penn, Nigel – Winter, Jay (2020) Introduction to Volume IV. In <i>The Cambridge World History of Violence</i>. Ed. by Edwards, Louise - Penn, Nigel – Winter, Jay. CUP. 1-10. ISBN 9781107151567 • Galtung, Johan (2004) Violence, War, and Their Impact. On Visible and Invisible Effects of Violence. <i>polylog</i>, Forum for Intercultural Philosophy 5 (2004). [link] • Müller Rolf – Takács Tibor – Tulipán Éva (szerk. 2017) <i>1956: erőszak és emlékezet</i>. Tanulmányok. Budapest, Jaffa. ISBN 9786155609848 		
A 2-4 legfontosabb ajánlott irodalom felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)	<ul style="list-style-type: none"> • Assmann, Aleida (2004) Az emlékezés terei: a kulturális emlékezet formái és változásai. <i>Debreceni Disputa</i>, 2. (2004) 10. 4-11. • Connerton, Paul (2008) Seven types of forgetting. <i>Memory Studies</i> 2008. 1. 59. [link] • Tomka Béla (2018) Erőszak a történelemben: jelentések és hosszú távú trendek. <i>Aetas</i>, 33. (2018) 3. 170-185. [link] • Winter, Jay (2017) <i>War beyond Words. Languages of Remembrance from the Great War to the Present</i>. New York – Cambridge, CUP. ISBN 9781139033978 		
Elmélet-gyakorlat aránya:	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%; padding: 2px;">Elméleti óra óraszám:</td> <td style="width: 50%; padding: 2px;">Gyakorlati óra óraszám: 2</td> </tr> </table>	Elméleti óra óraszám:	Gyakorlati óra óraszám: 2
Elméleti óra óraszám:	Gyakorlati óra óraszám: 2		
Az alkalmazott oktatási módszerek:	<p>egyéni és/vagy csoportos munka, szövegfeldolgozás, módszertani kérdések megvitatása, megbeszélés, vita, önálló gyűjtőmunka, esettanulmányok, kiselőadás, prezentáció, esszéírás kihelyezett óra (pl. múzeumban, könyvtárban, Budapest a releváns korszakban épült helyszínein stb.)</p>		
Az értékelés módja:	<p>mintatanterv szerint (gyakorlati jegy (háromfokozatú))</p>		
Az értékelés kritériuma:	<p>A félév folyamán megbeszélés alapján sor kerül a tematikához és a feldolgozott irodalomhoz szorosan kapcsolódó téma</p>		

	<p>prezentációjára (szakirodalmi referátum vagy résztema feldolgozása beadandó ppt elkészítésével), majd a kurzus az előadásra épülő, 10000-20000 karakteres házi dolgozat megírásával zárul.</p>
<p>Miként járul hozzá a tantárgy a doktori iskola képzési programjában tanulási eredményként megjelölt MKKR 8. szintű tanulási eredmények eléréséhez.</p>	<p><i>Tudás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • A doktorandusz elsajátítja a nemzetközi emlékezetkutatás (Memory Studies) és az erőszak történet legújabb, rendszerszintű paradigmáit, valamint megismeri a forradalmi és lokális konfliktusok (pl. Köztársaság tér) mélyfúrára alkalmas forráskritikai módszertanát. • Módszertan: Az elméleti előadások és a műelemzések (nemzetközi tanulmányok közös feldolgozása) rendszerezik a hallgatók elméleti tudását. <p><i>Képesség</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • A hallgató képes lesz a traumatikus múlt ellentmondásos forrásainak (ügynökakták, oral history interjúk, megtorlási fotók) önálló, kvalitatív elemzésére, és arra, hogy mikrotörténeti esettanulmányait nemzetközi tudományos diskurzusba ágyazza. • Módszertan: Az esettanulmányok módszeres vizsgálata és a levéltári iratokon végzett szövegfeldolgozás közvetlenül fejleszti a kutatói készségeket. <p><i>Attitűd</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • A doktorandusz elkötelezetté válik a traumatikus történelmi események ideológia- és propagandamentes, kritikus és tárgyilagos feltárása iránt, nyitott az interdiszciplináris (szociológiai, antropológiai) megközelítésekre. • Módszertan: A szemináriumi viták és interaktív elemek, amelyek során egy-egy konfliktust több különböző emlékezeti álláspontból vizsgálnak meg a hallgatók. <p><i>Autonómia és felelősség</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • A hallgató képes önálló kutatási koncepciót kidolgozni, módszertanilag megalapozott tudományos szövegeket alkotni, és szakmai felelősséget vállal saját kutatási eredményeinek és forráshasználatának hitelességéért. • Módszertan: Az önálló gyűjtőmunka, a hallgatói prezentáció megvédése, valamint a 10–20 ezer karakteres tudományos zárótanulmány megírása elősegíti az önálló kutatói és történész munkát.